

Georg Brandes har nylig udgivet en Bog om Krigen og om, hvad den har lært ham, og er kommet til en Erkendelse, som han udtrykker saaledes, at Verdenskrigen ikke er en Kamp om Ideer, men om Kunder. Han siger, at som i tidligere Tider Landbrugsstaterne røvede Land, saaledes er det nu de moderne Industristaters Opgave at skaffe sig Markeder. Det, vi ser for vore Øjne, er ikke en Kamp mellem forskellige Magtgrupper om Ideer, men om Kunder; Kampen staar om økonomiske Interesser. Dér slutter Georg Brandes sig til det, Karl Marx havde peget paa adskillige Aar, før den unge Georg Brandes begyndte at optræde, men som han den Gang lukkede sine Øjne for. Nu har han faaet Øjnene aabnet derfor gennem selve den haardhændede realistiske Lære, som Verdenskrigen bringer med sig. Den moderne Krig er altsaa netop udsprunget af Kapitalismen, Kampen om Markederne. Det kunde jævne Arbejdere allerede se for 50 Aar siden. De kunde se, at de under de nuværende Produktionsforhold ikke faar Udbyttet af deres eget Arbejde, men at Kapitalen tager en Merværdi, og at denne hobes op gennem Kapitalismen. De saa, at de ikke fik igen, hvad de burde have, ikke fik deres Arbejdes fulde Udbytte, og derfor kom, at de ikke kunde købe det, som Arbejdet havde frembragt. Der opstod Overproduktion og Kriser med Arbejdsløshed, Afsætningsmarkederne maatte udvides, det hjemlige Marked slog ikke til, man greb ud efter fremmede Markeder. Der har vi hele den kapitalistiske Samfundstilstand, nationalt og internationalt, som har faaet sin forfærdelige Afslutning — vil jeg gerne kunne kalde det —, sin forfærdelige Frugt i denne Verdenskatastrofe, vi i Øjeblikket gennemlever. Nu ser Georg Brandes den Side af Sagen, men han ser mere, han ser ogsaa dens positive Side. Straks efter Krigens Udbrud, allerede i September 1914, skrev Georg Brandes: „En Magt, som ikke nævnes, vil komme til at drage Fordel af Krigen: Socialismen. De Forholdsregler, Regeringerne nu maa træffe for at hindre Privatkapitalens Udsugning af Befolkningerne, vil blive staaende, naar Freden en Gang er sluttet.“ Nu ser Brandes det, han ikke vilde se for et halvt Hundrede Aar siden, nu ser han, at en Magt vil drage Fordel af Krigen: Socialismen. Som mange er begyndt at nævne Kapitalismen, begynder man nu ogsaa at nævne Socialismen, ikke som taagede Ideer, men som en jordisk Realitet, som noget, der virkeliggøres,

som vi alle ser paa. Det bliver en Magt og vil blive en Stormagt efter Krigen, noget, vi egentlig lever med i allesammen, som Staterne vokser sig ind i, som Regeringerne i alle Lande, neutrale som krigsførende, dagligt maa beskæftige sig med.

Det er ikke blot Georg Brandes, der ser og siger dette. Et Medlem af det radikale Venstres Hovedbestyrelse, Formanden for det radikale Venstres Hovedorgan, Overretssagfører Oskar Johansen, udtaler sig saaledes: „Den Erfaring, som for Tiden høstes med Hensyn til Samfundets Ret og Statens Magt overfor Kapitalismen, vil rimeligvis sætte dybe Spor og skabe alvorlige Fremtidskampe. Naar Udbytning kan hindres i Krigstid, hvorfor skal den saa være tilladt i Fredstid? De, som nu trøster sig med, at alt vil vende tilbage til de gamle Folder med Ejendomsrettens Ukrænkelighed og Spekulationens Frihed, vil vistnok hurtigt faa noget andet at vide.“ En Digter, en radikal Digter — de har jo hidtil sværmet mere oppe i Skyerne, levet i Ideernes Verden og haft grumme lidt Berøring med Sans og Interesse for Realiteterne —, en Digter, Johannes V. Jensen, siger: Nu vil jeg gaa over til det internationale Socialdemokrati. Han mener, at det ingenlunde har spillet Fallit — det er netop dets Modstandere, der har spillet Fallit —, og at der nu mere end nogen Sinde er Brug for Socialdemokratiet, det internationale Socialdemokrati; det var for svagt før Krigen, nu gælder det om at gøre det stærkere, for at det kan hindre det, vi nu har set. Han siger: „Jeg tror, at mange, som før Krigen af Smagsaarsager holdt sig tilbage fra den internationale Arbejderbevægelse, af al Magt vil slutte sig til den, naar Freden kommer igen, blot for med en Stemme at bidrage til, at en saadan Krig for Fremtiden bliver umulig“. Vi har hørt den højtærede Indenrigsminister sige, at det var grundfalsk, naar man gav Socialdemokratiet Skylden for, at Krigen kom, bebrejdede det, at det ikke kunde forhindre den, et Mindretal, som Socialdemokratiet er alle Vegne. Den højtærede Indenrigsminister siger: „Det er ikke det internationale Socialdemokrati, der er Skyld i, at Krigen udbrød, Skylden er de borgerlige Partiers, der ikke støttede Socialdemokratiet i dets Fredsbestræbelser“. Der er mange, som efterhaanden havde vænnet sig til at se hen til det internationale Socialdemokrati, til den internationale Arbejderbevægelse som en Slags Garanti for Verdensfreden og tænkte: Det gaar jo nok, vi ser Kapitalismen ud-